

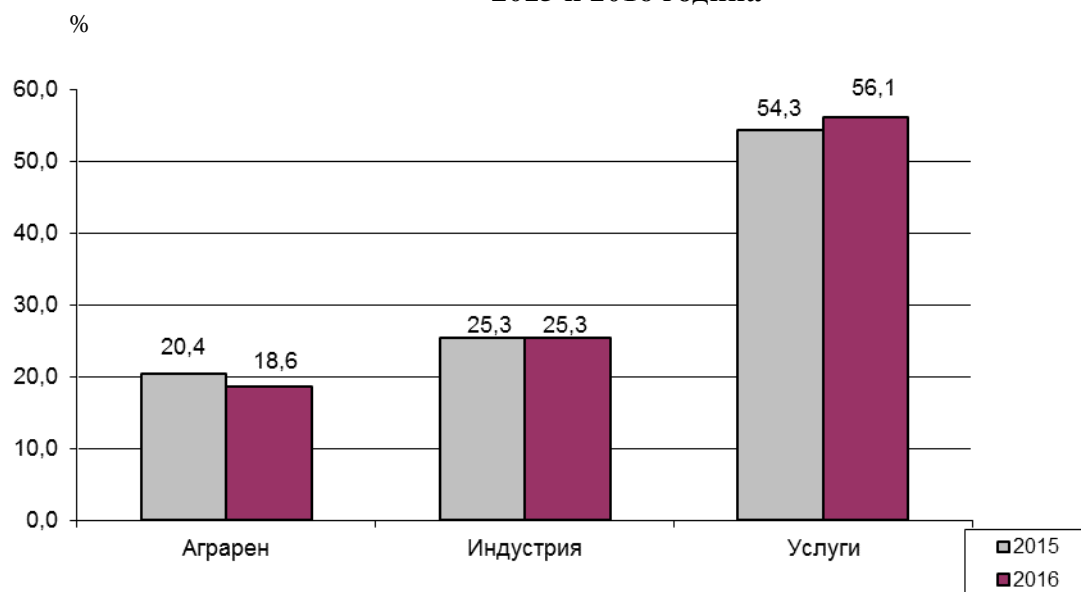


## ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА, ЗАЕТИ ЛИЦА И ОТРАБОТЕНО ВРЕМЕ ЗА ТРЕТОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2016 ГОДИНА

По предварителни данни през третото тримесечие на 2016 г. брутният вътрешен продукт (БВП) на един зает се увеличава с 4.2% в сравнение със същото тримесечие на предходната година.

Заетите лица в икономиката са 3 618.6 хил., а общият брой отработени часове е 1 452.4 милиона. Структурата на заетостта по икономически дейности през третото тримесечие на 2015 и 2016 г. показва увеличение на относителния дял в сектора на услугите.

**Фиг. 1. Структура на заетите лица по икономически дейности през третото тримесечие на 2015 и 2016 година**



На едно заето лице се падат 7 001.6 лв. от текущия обем на БВП, като всеки зает създава средно 17.4 лв. БВП за един отработен час.

Брутната добавена стойност (БДС) средно на един зает през третото тримесечие на 2016 г. реално се увеличава с 3.0% и с 3.2% за един отработен човекочас спрямо съответното тримесечие на предходната година.



По предварителни данни за третото тримесечие на 2016 г. равнището на производителността на труда в индустриалния сектор е 6 909.8 лв. БДС средно на един зает и 16.6 лв. за един отработен човекочас. В сектора на услугите всеки зает произвежда средно 6 071.4 лв. БДС, като за един отработен човекочас се създават средно 15.3 лв. от текущия обем на показателя. Най-ниска е производителността на труда в аграрния сектор - 2 367.8 лв. БДС на един зает и 6.1 лв. за един отработен човекочас.

## Методологични бележки

1. Производителността на труда е съставен икономически показател, който съпоставя постигнатия резултат (новосъздаден продукт) с вложения трудов фактор при осъществяването на определена икономическа активност на определена икономическа територия за определен период.

2. Основните съставни елементи на производителността на труда са показатели, измерващи резултата от осъществяваната производствена активност (числител) и показателите за вложения труд в производствения процес (знаменател).

3. На национално ниво резултатът от производствената дейност се измерва с брутния вътрешен продукт (БВП) и брутната добавена стойност (БДС), създадени от всички производствени сектори в националната икономика. БВП е основен показател в системата от национални икономически сметки, който представя крайния резултат от производствената дейност на всички резидентни производствени единици (ЕСС<sup>1</sup> 2010). Връзката между БВП и БДС се определя от начина на остойностяване на произведения краен продукт. БВП е остойностен по пазарни цени, включително данъците върху продуктите и вноса, нето от субсидиите върху продуктите. БДС измерва резултата от производствената дейност по базисни цени преди начисляването на данъци, включително субсидиите върху продуктите и услугите.

4. За целите на международни сравнения на производителността на труда на национални икономики е възприето използването на БВП - интернет сайт на Евростат: <http://epp.eurostat.ec.europa> - General Economic Background. Labour productivity per person employed.

5. БДС е показател, който е приложим за изчисляване на производителността на труда както на национално ниво, така и на ниво производствени дейности.

6. Използването на този показател в националната практика е съобразено със специфичния методологичен обхват на сектора „Даване под наем и експлоатация на собствени недвижими имоти” - вид дейност 68.2 от КИД<sup>2</sup> - 2008 - в състава на БДС се включва и оценка на условния наем на жилищата, наети от техните собственици, който за България е доминиращ - близо 90% от населението живее в собствени жилища. Добавената стойност от условния наем на собствени жилища се класифицира изцяло като опериращ излишък в състава на сметка „Формиране на дохода” и не е свързана директно с трудовата заетост. Поради тази причина добавената стойност в резултат на условния жилищен наем се изключва при изчисляването на производителността на труда както за сектора на услугите, така и за икономиката като цяло.

7. Трудовият производствен фактор в състава на показателя за производителността на труда се измерва с броя на заетите лица в резидентните производствени единици на националната икономика и отработеното от тях време - отработени човекочасове.

8. Измерването на броя заети лица и отработените от тях човекочасове е подчинено на дефинициите и концепциите на ЕСС 2010, така както тези концепции и дефиниции се прилагат при оценката на показателите за резултата от осъществяваната икономическа дейност.

9. При сравняване на данните с резултатите от изследването на работната сила е необходимо да се имат предвид различията в прилаганите дефиниции и методологичните особености. Основните концептуални различия са следните:

- Обект на изследването на работната сила е постоянното население на страната, включително и временно работещите в чужбина, докато данните за заетостта в ЕСС 2010 се определят по отношение на резидентните производствени единици, които могат да наемат работна сила както от страната, така и от чужбина.

<sup>1</sup> ЕСС 2010 - Европейска система за национални и регионални сметки 2010.

<sup>2</sup> КИД - 2008 - Класификация на икономическите дейности.



- Лицата на срочна военна служба са част от зетите лица съгласно ЕСС 2010, но не се отчитат с изследването на работната сила.

10. Предпочитаният показател за трудовия фактор в състава на производителността на труда е отработеното време, измервано в човекочасове - показател, който представя по-точно фактически вложения труд в процеса на производство - интернет сайт на Евростат: <http://epp.eurostat.ec.europa> - Socio-economic Development. Innovation. Competitiveness and eco-efficiency. Labour productivity per hour worked.

11. Съпоставянето на показателите за производителността на труда във времето налага елиминирването на влиянието на цените в стойността на показателите за резултата от упражняваната икономическа активност. За целта БВП и БДС от текущия период се представят по цени от базисния период.

12. Данни за производителността на труда, за икономиката и по икономически сектори са публикувани на сайта на НСИ в динамични редове по тримесечия и години.



БВП на един зает - текущи цени

(Левове)

Година	Q1	Q2	Q3	Q4
2000	1837.3	1850.6	2320.8	2647.8
2001	2062.9	2145.0	2565.0	2801.1
2002	2304.6	2363.9	2797.7	3029.5
2003	2451.3	2485.6	2894.9	3112.7
2004	2687.4	2730.0	3183.6	3402.7
2005	2955.7	3047.9	3499.4	3829.3
2006	3158.6	3356.7	3943.0	4250.4
2007	3721.2	3852.2	4491.2	4945.9
2008	4076.4	4481.2	5062.7	5422.9
2009	4252.0	4695.4	5063.3	5466.3
2010	4332.9	4885.4	5376.1	6165.5
2011	5055.1	5604.4	6012.2	6236.2
2012 <sup>1</sup>	5064.3	5783.4	6215.7	6815.1
2013 <sup>1</sup>	5265.1	5682.7	6083.8	7007.2
2014 <sup>1</sup>	5097.2	5696.5	6366.9	7205.0
2015 <sup>1</sup>	5442.9	6207.1	6534.2	7539.1
2016 <sup>1</sup>	5716.4	6217.3	7001.6	

Таблица 2

БВП на един отработен човекочас - текущи цени

(Левове)

Година	Q1	Q2	Q3	Q4
2000	4.5	4.4	5.9	6.3
2001	5.0	5.1	6.4	6.7
2002	5.7	5.6	6.9	7.3
2003	6.0	6.0	7.2	7.5
2004	6.5	6.5	7.9	8.0
2005	7.2	7.2	8.7	9.1
2006	7.7	8.0	9.8	10.1
2007	9.1	9.2	11.1	11.7
2008	9.6	10.4	12.2	12.7
2009	10.5	11.2	12.6	13.1
2010	10.7	11.7	13.4	14.7
2011	12.5	13.4	15.0	14.9
2012 <sup>1</sup>	12.5	13.8	15.5	16.2
2013 <sup>1</sup>	13.0	13.6	15.1	16.7
2014 <sup>1</sup>	12.6	13.6	15.8	17.1
2015 <sup>1</sup>	13.5	14.9	16.3	17.9
2016 <sup>1</sup>	14.1	14.9	17.4	

<sup>1</sup> Данните са предварителни.



БВП на един зает - индекс на физическия обем<sup>1</sup> на един зает спрямо съответния период на предходната година  
(Проценти)

Година	Q1	Q2	Q3	Q4
2000	.	.	.	.
2001	104.1	106.7	104.9	102.2
2002	106.3	105.9	105.4	105.2
2003	105.3	102.9	99.8	100.9
2004	101.7	103.9	104.7	104.6
2005	105.9	105.2	103.0	103.6
2006	100.9	104.2	104.3	103.8
2007	103.6	106.3	102.6	103.9
2008	104.1	105.3	103.9	101.5
2009	96.7	97.6	100.5	98.0
2010	101.1	107.9	103.3	108.5
2011	103.6	106.2	104.8	102.5
2012 <sup>2</sup>	103.8	102.5	102.0	102.4
2013 <sup>2</sup>	101.4	98.8	101.4	103.4
2014 <sup>2</sup>	99.9	101.2	100.1	102.4
2015 <sup>2</sup>	103.1	102.9	103.7	103.3
2016 <sup>2</sup>	102.6	102.0	104.2	

Таблица 4

БВП на един отработен човекочас - индекс на физическия обем<sup>1</sup> на един отработен човекочас спрямо съответния период на предходната година

(Проценти)

Година	Q1	Q2	Q3	Q4
2000	.	.	.	.
2001	103.2	105.9	102.4	103.3
2002	108.2	106.1	104.2	104.5
2003	105.3	104.4	100.7	101.2
2004	100.6	102.1	104.0	102.2
2005	106.5	104.9	103.0	104.6
2006	100.9	104.5	104.8	104.1
2007	103.5	106.4	102.5	103.9
2008	100.8	102.9	101.3	100.2
2009	100.8	100.4	103.1	99.9
2010	101.3	108.0	103.4	108.3
2011	103.6	106.3	104.9	102.5
2012 <sup>2</sup>	103.7	102.5	102.0	102.2
2013 <sup>2</sup>	101.4	98.8	101.4	103.2
2014 <sup>2</sup>	99.9	101.3	100.2	102.4
2015 <sup>2</sup>	103.1	102.9	103.7	103.2
2016 <sup>2</sup>	102.5	102.2	104.3	

<sup>1</sup> Индексите са изчислени въз основа на стойностите на съответния показател по съпоставими цени на 2010 година. Повече информация за приложния метод вж. в: Измерване на ефекта от промени в обема и промени в цените (Методологични бележки).

<sup>2</sup> Данните са предварителни.